

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

15. november 2012*

Õigusalane koostöö tsiviilasjades — Määrus (EÜ) nr 44/2001 — Artiklid 32 ja 33 —
Kohtuotsuste tunnustamine — Mõiste „otsus” — Kohtuotsuse mõju rahvusvahelisele pädevusele —
Kohtualluvuse kokkulepe

Kohtuasjas C-456/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landgericht Bremen'i (Saksamaa) 25. augusti 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 2. septembril 2011, menetluses

Gothaer Allgemeine Versicherung AG,

ERGO Versicherung AG,

Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts,

Nürnberger Allgemeine Versicherungs-AG,

Krones AG

versus

Samskip GmbH,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: kohtunik K. Lenaerts (ettekandja) kolmanda koja presidendi ülesannetes, kohtunikud E. Juhász, G. Arestis, J. Malenovský ja T. von Danwitz,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik V. Tourrès,

arvestades kirjalikus menetluses ja 4. juuli 2012. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke seisukohti, mille esitasid:

— Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts, Nürnberger Allgemeine Versicherungs-AG, esindaja: *Rechtsanwalt* K. Ramming,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Krones AG, esindajad: *Rechtsanwalt* A. Nerz ja *Rechtsanwalt* M. Theisen, keda abistasid professor R. Geimer ning *Justiziar* C. Wagner,
- Samskip GmbH, esindaja: *Rechtsanwalt* O. Hartenstein,
- Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze ja F. Wannek,
- Belgia valitsus, esindajad: J.-C. Halleux ja T. Materne,
- Austria valitsus, esindaja: A. Posch,
- Šveitsi valitsus, esindaja: D. Klingele,
- Euroopa Komisjon, esindajad: W. Bogensberger ja A.-M. Rouchaud-Joët,

olles 6. septembri 2012. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb seda, kuidas tõlgendada nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 2001, L 12, lk 1; ELT eriväljaanne 19/04, lk 42) artikleid 32 ja 33.
- 2 Taotlus esitati kohtuvaidluses, mille poolteks on ühelt poolt neli Saksa kindlustusettevõtjat, nimelt Gothaer Allgemeine Versicherung AG, ERGO Versicherung AG, Versicherungskammer Bayern-Versicherungsanstalt des öffentlichen Rechts ja Nürnberger Allgemeine Versicherungs-AG (edaspidi „kindlustusandjad”) ja nende poolt kindlustatud Saksa äriühing Krones AG (edaspidi „Krones”) ning teiselt poolt Samskip GmbH (edaspidi „Samskip”), kes on Madalmaades asuva, kuid Islandil asutatud transpordi- ja logistikaettevõtjast äriühingu Samskip Holding BV Saksa filiaal, ning see käsitleb Samskipi poolt pruulikoja sisseseade tarnimist ostjale, kelleks on Mehhiko ettevõtja Cerveceria Cuauthemoc Monezum SA (edaspidi „kaubasaaja”).
- 3 Kohtuvaidluse ese on kindlustusandjate ja Kronesi poolt Saksa kohtutesse esitatud kahju hüvitamise nõuded, mis puudutavad sellele sisseseadele veo käigus väidetavalt tekitatud kahju, samas kui Belgia kohtud, täpsemalt Hof van beroep te Antwerpen (Antwerpeni apellatsioonikohus, Belgia), jätsid neile esitatud sarnased nõuded juba rahuldamata põhjusel, et konossement (Bill of Lading), mis väljastati 13. augustil 2006, mil Samskip võttis Antwerpenis (Belgia) sisseseade vastu, sisaldas lepingutingimust, mille kohaselt on vaidluse korral pädevad Islandi kohtud ning transpordilepingule kohaldatakse Islandi õigust.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 4 Konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades, mis on sõlmitud 30. oktoobril 2007 ja ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 27. novembri 2008. aasta otsusega 2009/430/EÜ (ELT 2009, L 147, lk 5, edaspidi „Lugano konventsioon”), artikli 23 lõige 1,

mille sõnastus on suuresti sarnane sellele konventsioonile eelnenud 16. septembril 1988 Luganos sõlmitud konventsiooni kohtualluvuse ning kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT L 319, lk 9) artikli 17 sõnastusele, näeb ette:

„Kui pooled, kellest ühe või mitme alaline elukoht on käesoleva konventsiooniga seotud riigis, on kokku leppinud, et konkreetsest õigussuhtest tulenenud või tuleneda võivate vaidluste lahendamiseks on pädev käesoleva konventsiooniga seotud riigi kohus või kohtud, on see kohus või need kohtud pädevad. Kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on nimetatud kohtul või kohtutel ainupädevus. Selline kokkulepe kohtualluvuse kohta sõlmitakse kas:

- a) kirjalikult, või kui see on sõlmitud suuliselt, siis see kinnitatakse kirjalikult, või
- b) vormis, mis vastab poolte vahel väljakujunenud tavale, või
- c) rahvusvahelise kaubanduse puhul vormis, mis vastab kaubandustavale, millest pooled olid või pidid olema teadlikud ning mis on asjaomase kaubanduse valdkonnas laialt tuntud ning mida selles valdkonnas tegutsevad asjakohast liiki lepingute pooled regulaarselt kasutavad.”

Liidu õigus

- 5 Määruse nr 44/2001 põhjendused 2, 6 ja 15–17 on sõnastatud järgmiselt:

„(2) Teatavad erinevused kohtualluvust ja kohtuotsuse täitmist käsitlevates siseriiklikes eeskirjades takistavad siseturu häireteta toimimist. Olulised on sätted, millega ühtlustatakse eeskirjad kohtualluvuse konflikti kohta tsiviil- ja kaubandusajades ning lihtsustatakse vorminõudeid, et käesoleva määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne.

[...]

(6) Selleks et saavutada tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste vaba liikumine, on vajalik ja asjakohane, et kohtualluvuse ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise eeskirju reguleeritaks ühenduse õigusaktiga, mis on siduv ja vahetult kohaldatav.

[...]

(15) Harmoonilise kohtumõistmise huvides tuleb samaaegsete menetluste võimalust võimalikult vähendada ja tagada, et kahes liikmesriigis ei tehta vastuolulisi kohtuotsuseid. Pooleliiolevate kohtuasjade ja nendega seotud kaebuste lahendamiseks ning selleks et ennetada probleeme, mis tulenevad siseriiklikest erinevustest seoses ajaga, mille korral saab kohtuasja pidada pooleliiolevaks, peab olema selge ja tõhus süsteem. Käesoleva määruse kohaldamisel tuleb see aeg autonoomselt kindlaks määrata.

(16) Tulenevalt vastastikusest usaldusest õigusemõistmise vastu ühenduses tunnustatakse liikmesriikide kohtuotsuseid automaatselt ilma täiendavate menetlusteta, välja arvatud juhul, kui vaidluse aluseks on kohtuotsuse tunnustamine.

(17) Sama vastastikuse usalduse põhimõtte tõttu peab olema kord, millega ühe liikmesriigi kohtuotsus teises liikmesriigis jõustatakse, tulemuslik ja kiire. Selleks tuleks deklaratsioon kohtuotsuse jõustatavuse kohta tegelikult välja anda automaatselt pärast esitatud dokumentide formaalset kontrollimist, ilma et kohus saaks omal algatusel esitada käesoleva määruse kohaseid jõustamata jätmise põhjusi.”

- 6 Nimetatud määruse artikli 23 lõige 1, mille sõnastus on sisuliselt identne käesoleva kohtuotsuse punktis 4 osundatud Lugano konventsiooni artikli 23 lõikega 1, näeb ette:

„Kui lepinguosalisel, kellest ühe või mitme alaline elukoht on liikmesriigis, on kokku leppinud, et konkreetsest õigussuhtest tulenenud või tuleneda võivate vaidluste lahendamiseks on pädev liikmesriigi kohus või kohtud, on see kohus või need kohtud pädevad. Kui lepinguosalisel ei ole kokku leppinud teisiti, on kohtul või kohtutel ainupädevus. Selline kokkulepe kohtualluvuse kohta sõlmitakse kas:

- a) kirjalikult, või kui see on sõlmitud suuliselt, kinnitatakse kirjalikult või
 - b) vormis, mis vastab poolte vahel väljakujunenud tavale, või
 - c) rahvusvahelise kaubanduse puhul vormis, mis vastab kaubandustavale, millest pooled olid või pidid olema teadlikud ning mis on asjaomase kaubanduse valdkonnas laialt tuntud ning mida selles valdkonnas tegutsevad asjakohast liiki lepingute pooled regulaarselt kasutavad.”
- 7 Sama määruse artikkel 32 sätestab:

„Käesoleva määruse kohaldamisel on otsus igasugune liikmesriigi kohtu lahend, sealhulgas dekreet, määrus, resolutsioon või täitemäärus, samuti kohtuametniku otsus kohtukulude kohta.”

- 8 Määruse nr 44/2001 artikkel 33 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liikmesriigis tehtud kohtuotsust tunnustatakse teistes liikmesriikides ühegi erimenetluse järgimist nõudmata.

2. Huvitatud pool, kes tõstatab menetluse käigus peaküsimusena otsuse tunnustamise, võib käesoleva peatüki 2. ja 3. jaos sätestatud korras taotleda otsuse tunnustamise otsust.

3. Kui liikmesriigi kohtus toimuva menetluse tulemus sõltub otsusest juhusliku tunnustamisküsimuse kohta, kuulub see küsimus nimetatud kohtu pädevusse.”

- 9 Nimetatud määruse artikkel 34 sätestab:

„Otsust ei tunnustata:

- 1) kui tunnustamine oleks selgelt vastuolus selle liikmesriigi avaliku korraga, kus tunnustamist taotletakse;
- 2) kui otsus on tehtud tagaselja ning kostjale ei olnud menetluse algatamist käsitlevat dokumenti või võrdväärset dokumenti kätte toimetatud piisavalt aegsasti, et ta oleks saanud end kaitsta, välja arvatud juhul, kui kostja ei algatanud otsuse vaidlustamise menetlust siis, kui tal oli selleks võimalus;
- 3) kui see on vastuolus kohtuotsusega, mis on tehtud nendesamade asjaosaliste vahelise vaidluse puhul selles liikmesriigis, kus tunnustamist taotletakse;
- 4) kui see on vastuolus varem sama hagi põhjal samu asjaosalisi hõlmavas asjas teises liikmesriigis või kolmandas riigis tehtud otsusega, kui varasem kohtuotsus vastab taotluse saanud liikmesriigis tunnustamiseks vajalikele tingimustele.”

10 Määruse nr 44/2001 artikkel 35 näeb ette:

„1. Otsust ei tunnustata ka juhul, kui see on vastuolus II peatüki 3., 4. või 6. jao sätetega ning artiklis 72 sätestatud juhul.

2. Eelmises lõikes märgitud juhul pädevuse aluseid kontrollivale kohtule, kellelt taotletakse tunnustamist, on siduvad need asjaolud, mis on otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevuse aluseks.

3. Võttes arvesse lõiget 1, ei või otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust kontrollida. Artikli 34 punktis 1 osutatud avaliku korraga seonduvat kontrolli kohtualluvuse puhul teha ei või.”

11 Määruse nr 44/2001 artikkel 36 sätestab:

„Mitte mingil juhul ei või kontrollida välismaise kohtuotsuse sisu.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

12 Krones müüs 2006. aastal kaubasaajale pruulikoja sisseseade. Ta tegi Samskipile ülesandeks korraldada ja teostada kõnealuse sisseseade vedu Antwerpenist Guadalajarasse (Mehhiko) Altamira kaudu, mis on samuti Mehhikos asuv linn.

13 Konteineritesse ja transpordialustele pakendatud saadeti anti Samskipile üle 13. augustil 2006. Samskip väljastas samal päeval konossementi, milles Krones oli märgitud kui saatja (*shipper*), kaubasaaja kui vastuvõtja (*consignee*), Antwerpen kui laadimissadam ja Altamira kui sihtsadam. Kõnealuse dokumendi tagaküljel esitatud tingimuste (*Endorsements*) punkt 2 sätestas:

„Kohtualluvus. Kõik käesolevast konossementist tulenevad vaidlused lahendatakse Islandi õiguse kohaselt Islandil.”

14 Põhikohtuasja hagejate sõnul sai last mereveol ja üks pakkeühik mereveole järgnenud maismaaveol Altamirast Guadalajarasse kahjustada. Krones loovutas kindlustusandjatele oma nõuded (vastavalt riskiosaluse protsendimäärale) kahe eriarvestusühiku suuruse vastutuse piirmäära ulatuses (nõuete loovutamise ajal summas 235 666,46 eurot) vastavalt mereõigusele. Samuti loovutas kaubasaaja kindlustusandjatele konossementist tulenevad nõuded vastavalt riskiosaluse protsendimäärale.

15 Kaubasaaja ja kindlustusandjad pöördusid 30. augusti 2007. aasta hagiavaldusega Belgia kohtutesse ning palusid Samskipil ilmuda 16. oktoobril 2007 Rechtbank van Koophandel te Antwerpenisse (Antwerpeni kaubanduskohus). Nimetatud kohus tegi otsuse kindlustusandjate ja kaubasaaja kasuks, ent Hof van beroep te Antwerpen (Antwerpeni apellatsioonikohus) muutis kõnealust otsust 5. oktoobri 2009. aasta otsusega, milles ta tunnistas, et tal „puudub õigusemõistmise pädevus”.

16 Kohtuotsuse põhjendustes märkis Hof van beroep te Antwerpen, et kaubasaajale ei tulene veolepingust hagi esitamise õigust. Kindlustusandjatel on Kronese õigusjärglastena küll põhjendatud huvi, kuid nende jaoks on siduv konossementis sisalduv kohtualluvuse klausel. Vastavalt konossementi klauslite punktile 2 alluvad veolepingust tulenevad vaidlused siiski erandlikult Islandi kohtutele, mistõttu Belgia kohtutel pädevus puudub. See kohtuotsus on jõustunud.

17 Kindlustusandjad esitasid 2010. aasta septembris Samskipi vastu kahju hüvitamise nõuded Landgericht Bremenile ja Krones esitas Samskipi vastu kahju hüvitamise nõude Landgericht Landshut'ile. See kohus saatis viimati nimetatud kohtuasja 3. juuni 2011. aasta kohtumäärusega edasi eelotsusetaotluse esitanud kohtule.

- 18 Landgericht Bremen märgib, et Samskipi arvates on hagid vastuvõetamatud, kuna Hof van beroep te Antwerpeni 5. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus on omandanud õigusjõu peale Belgia kohtute pädevuse puudumist tuvastava osa ka selles osas, milles sama kohtuotsuse põhjendustes tuvastatakse Islandi kohtute pädevus. Samskip leiab, et kõnealune kohtuotsus on eelotsusetaotluse esitanud kohtule määruse nr 44/2001 artiklitest 32 ja 33 tulenevalt siduv.
- 19 Kindlustusandjad ja Kronos on arvamisel, et Hof van beroep te Antwerpeni 5. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus on siduv äärmisel juhul vaid Belgia kohtute pädevuse puudumist tuvastavas osas. Ent sellel kohtuotsusel puudub laiem mõju eelkõige osas, mis puudutab peale Belgia Kuningriigi teiste liikmesriikide kohtute pädevuse puudumist sellest tulenevalt, et on tuvastatud Islandi kohtute väidetav pädevus.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab Saksa õigusteooriale viidates, et Hof van beroep te Antwerpeni 5. oktoobri 2009. aasta kohtuotsus on „vastuvõetavust käsitlev otsus” (*Prozessurteil*), millega tunnistatakse hagi asjas sisulist otsust teha võimaldavate tingimuste täitmata jätmise tõttu vastuvõetamatuks. Sellised välisriikide kohtute otsused jäetakse üldjuhul Saksamaal tunnustamata. Eelotsusetaotluse esitanud kohus juurdleb seega küsimuse üle, kas ta on kohustatud seda kohtuotsust tunnustama ning kui see on nii, kas selline tunnustamine laieneb ka kohtuotsuse põhjendustele.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Landgericht Bremen menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:
- „1. Kas määruse nr 44/2001 artikleid 32 ja 33 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „otsus” hõlmab põhimõtteliselt ka selliseid otsuseid, mis piirduvad hagi vastuvõetavuse menetlusõiguslikele tingimustele vastavuse puudumise tuvastamisega (*Prozessurteil*, vastuvõetavust käsitlev otsus)?
 2. Kas määruse nr 44/2001 artikleid 32 ja 33 tuleb tõlgendada nii, et mõiste „otsus” hõlmab ka ühe kohtuastme lõplikku kohtuotsust, millega kohtualluvuse kokkuleppest tulenevalt eitatakse rahvusvahelise pädevuse olemasolu?
 3. Kas Euroopa Kohtu praktikat kohtuotsuste tunnustamise põhimõtte kohta (4. veebruari 1988. aasta otsus kohtuasjas 145/86: Hoffmann, EKL 1988, lk 645) arvestades tuleb määruse nr 44/2001 artikleid 32 ja 33 tõlgendada nii, et iga liikmesriik peab tunnustama mõne muu liikmesriigi kohtu otsuseid, mis käsitlevad pooltevahelise kohtualluvuse kokkuleppe kehtivust, kui lahendi teinud kohtu asukohariigi õiguse kohaselt on kohtualluvuse kokkuleppe kehtivust tuvastav otsus omandanud õigusjõu, ning seda isegi siis, kui asjaomane otsus on osa hagi vastuvõetamatuks tunnustavast otsusest?”

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene ja teine küsimus

- 22 Esimese ja teise küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artiklit 32 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab samuti otsust, millega liikmesriigi kohus tunnistab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus, ka juhul, kui kõnealust otsust käsitatakse teise liikmesriigi õiguses „vastuvõetavust käsitleva otsusena”.
- 23 Kõigepealt tuleb tõdeda, et määruse nr 44/2001 artikli 32 sõnastuse kohaselt hõlmab mõiste „otsus” „igasuguseid” liikmesriigi kohtu otsuseid, ilma neid sisust tulenevalt eristamata, mis põhimõtteliselt tähendab, et see mõiste hõlmab ka otsust, millega liikmesriigi kohus tunnistab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus.

- 24 Lisaks on Euroopa Kohus juba otsustanud, et 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1972, L 299, lk 32) artikkel 25, millele Euroopa Kohtu antud tõlgendus kehtib samuti põhimõtteliselt määruse nr 44/2001 vastava sätte (vt selle kohta 18. oktoobri 2011. aasta otsus kohtuasjas C-406/09: Realchemie Nederland, EKL 2011, lk I-9773, punkt 38), st selle määruse artikli 32 kohta, ei piirdu vaid tervet või osa menetlustest lõpetavate otsustega, vaid silmas peetakse ka vaheotsuseid või ajutisi või säilitavaid meetmeid määravaid otsuseid (14. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-39/02: Mærsk Olie & Gas, EKL 2004, lk I-9657, punkt 46).
- 25 Lisaks tuleb Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt määruse nr 44/2001 sätteid tõlgendada autonoomselt, võttes arvesse määruse süsteemi ja eesmärgi (vt selle kohta 13. juuli 2006. aasta otsus kohtuasjas C-103/05: Reisch Montage, EKL 2006, lk I-6827, punkt 29; 23. aprilli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-167/08: Draka NK Cables jt, EKL 2009, lk I-3477, punkt 19, ning 16. juuli 2009. aasta otsus kohtuasjas C-189/08: Zuid-Chemie, EKL 2009, lk I-6917, punkt 17).
- 26 Nagu nähtub määruse nr 44/2001 põhjendusest 2, on üks määruse eesmärkidest aga see, et „lihtsustatakse vorminõudeid, et [selle] määrusega seotud liikmesriikide kohtuotsuste vastastikune tunnustamine ja täitmine oleks kiire ja lihtne”, mis samuti räägib mõiste „otsus” sellise tõlgendamise kasuks, mis ei võtta arvesse liikmesriigi kohtu tehtud otsuse liigitust selle riigi õiguses, kus otsus on tehtud, ega selle liikmesriigi õiguses, kus otsust tuleb tunnustada. Kui selle mõiste tõlgendamisel tuginetaks iga liikmesriigi õiguse eripäradele, oleks see nimetatud eesmärgi saavutamisel oluline takistus.
- 27 Pealegi viitab määruse nr 44/2001 põhjendus 6 „tsiviil- ja kaubandusajades tehtud kohtuotsuste vaba liikumise” eesmärgile. Selline eesmärk kinnitab vajadust tõlgendada mõistet „otsus” määruse nr 44/2001 artikli 32 tähenduses, mis hõlmab otsust, millega liikmesriigi kohus tunnistab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus. Selliste otsuste tunnustamata jätmine kahjustaks tõsiselt kohtuotsuste vaba liikumist.
- 28 Mis puudutab määrusega nr 44/2001 kehtestatud korda, siis selle määruse põhjendused 16 ja 17 rõhutavad liikmesriikide kohtute vastastikuse usalduse põhimõtet kohtuotsuste tunnustamisel ja täitmisel, mis eeldab samuti, et nimetatud mõistet ei tõlgendata kitsendavalt, eelkõige vältimaks vaidlusi „otsuse” olemasolu osas.
- 29 Sellist vastastikust usaldust kahjustataks, kui ühe liikmesriigi kohus võiks keelduda sellise otsuse tunnustamisest, millega teise liikmesriigi kohus tunnistab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus. Kui nõustuda, et ühe liikmesriigi kohus võib keelduda sellise otsuse tunnustamisest, siis oleks see määrusega nr 44/2001 kehtestatud korruga vastuolus, kuna taoline keeldumine võiks kahjustada selliste normide tõhusat toimimist, mis on liikmesriikide kohtute pädevuse jaotuse kohta selle määruse II peatükis sätestatud.
- 30 Nagu kohtujurist märkis ettepaneku punktides 49 ja 50, on määruse artikli 32 tähenduses mõiste „otsus” kitsendav tõlgendamine samuti vastuolus määruse nr 44/2001 artiklite 33–35 sätetega. Artikkel 33 näeb ette põhimõtte, mille kohaselt tuleb otsuseid tunnustada, samas kui artiklid 34 ja 35 sätestavad sellest põhimõttest erandid, mida tuleb kitsalt tõlgendada. Pealegi sätestab artikli 35 lõige 3, et otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevust ei või kontrollida ning avaliku korraga seonduvat kontrolli kohtualluvuse puhul teha ei või.
- 31 Tuleb märkida, et mõiste „otsus” kitsendav tõlgendamine tooks kaasa selle, et loodaks kategooria kohtute aktidest, mis ei sisaldu määruse nr 44/2001 artiklites 34 ja 35 ammendavalt loetletud erandite hulgas ning mida ei saa liigitada „otsusteks” artikli 32 tähenduses ja mida liikmesriigid ei pea seega tunnustama. On alust tõdeda, et selliste aktide kategooria, mis hõlmaks eelkõige neid akte, millega teise liikmesriigi kohus tunnistab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus, oleks

vastuolus määruse nr 44/2001 artiklitega 33–35 kehtestatud süsteemiga, mis soodustab kohtuotsuste takistusteta tunnustamist ja välistab otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevuse kontrolli teise liikmesriigi kohtus, kellelt tunnustamist taotletakse.

- 32 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele ja teisele küsimusele vastata, et määruse nr 44/2001 artiklit 32 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab samuti otsust, millega liikmesriigi kohus tunnustab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus, sõltumata sellise otsuse liigitamisest teise liikmesriigi õiguses.

Kolmas küsimus

- 33 Kolmanda küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas määruse nr 44/2001 artikleid 32 ja 33 tuleb tõlgendada nii, et kohtu jaoks – kellelt taotletakse sellise otsuse tunnustamist, millega teise liikmesriigi kohus on kohtualluvuse kokkuleppe alusel tunnistanud oma pädevuse puudumist – on siduv selle kokkuleppe kehtivuse kohta tehtud järeldus, mis sisaldub sellise lõpliku otsuse põhjendustes, millega hagi tunnustatakse vastuvõetamatuks.
- 34 Nii nagu Euroopa Kohus meenutas, viidates P. Jenardi koostatud aruandele, mis käsitleb 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (EÜT 1979, C 59, lk 1), „tuleb tunnustamise tulemusena [...] anda otsustele niisugune õigusjõud ja tõhusus, nagu neil on liikmesriigis, kus need on tehtud” (eespool viidatud kohtuotsus Hoffmann, punkt 10). Seega peab määruse nr 44/2001 artikli 33 alusel tunnustatud välismaisel otsusel olema taotluse saanud riigis põhimõtteliselt samasugune mõju nagu riigis, kus otsus tehti (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Hoffmann, punkt 11).
- 35 Lisaks on määrusega nr 44/2001 kehtestatud korra aluseks kohtute vastastikuse usalduse põhimõte, nagu käesoleva kohtuotsuse punktis 28 meelde tuletati. Nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 73, on ulatuslik vastastikune usaldus veelgi olulisem, kui liikmesriikide kohtud peavad rakendama kohtualluvuse ühiseid eeskirju. Selles osas ei kujuta need eeskirjad ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist käsitlevad sätted, mis sisalduvad selles määruses, endast eraldiseisvaid ja autonoomseid tervikuid, vaid on omavahel tihedalt seotud (21. juuni 2012. aasta otsus kohtuasjas C-514/10: Wolf Naturprodukte, punkt 25). Selline seos põhjendab esiteks nimetatud määruse artikli 33 lõikes 1 sätestatud tunnustamise ja täitmise lihtsustatud mehhanismi, mille kohaselt ühes liikmesriigis tehtud kohtuotsust teistes liikmesriikides tunnustatakse põhimõtteliselt, ning teiseks viib see sama määruse artikli 35 lõike 3 alusel selleni, et puudub kontroll otsuse teinud liikmesriigi kohtute pädevuse üle (vt selle kohta 7. veebruari 2006. aasta arvamus 1/03, EKL 2006, lk I-1145, punkt 163).
- 36 Vastab tõele, et põhikohtuasjas ei saa kohaldada määruse nr 44/2001 artiklit 23 kohtualluvuse kokkulepete kohta, kuna vaidlusaluse kokkuleppe kohaselt on pädev Islandi Vabariigi kohus, mis ei ole liikmesriik. Siiski, nagu märkis kohtujurist oma ettepaneku punktis 76, sisaldab Lugano konventsioon, mille osalisriik on Islandi Vabariik, artiklis 23 määruse artikliga 23 samasugust sätet. Juhul kui otsuse teinud kohus on oma pädevuse kontrollimisel otsustanud kohtualluvuse kokkuleppe kehtivuse üle, oleks kohtute vastastikuse usalduse põhimõttega Euroopa Liidus vastuolus see, et teise liikmesriigi kohus, kellelt otsuse tunnustamist taotletakse, analüüsiks uuesti seda sama kehtivuse küsimust.
- 37 Muu hulgas nähtub määruse nr 44/2001 artiklist 36, et vastavalt vastastikuse usalduse põhimõttele ei või „[m]itte mingil juhul [...] kontrollida [otsuse teinud liikmesriigi] kohtuotsuse sisu”. P. Jenardi koostatud aruande kohaselt „eeldab sisulise kontrolli puudumine täielikku usaldust otsuse teinud liikmesriigi kohtu vastu; otsuse põhjendatusega seotud usaldus peab laienema ka sellele, kuidas kohus on rakendanud kohtualluvuse [ühtlustatud] eeskirju” (lk 46).

- 38 Kui nõustuda sellega, et otsuse tunnustamise taotluse saanud liikmesriigi kohus võib käsitada tühisena kohtualluvuse kokkulepet, mille kehtivust otsuse teinud liikmesriigi kohus on tunnustanud, oleks see otseselt vastuolus kohtuotsuse sisulise kontrolli keelu põhimõttega, eelkõige juhul, kui viimati nimetatud kohus võiks otsustada, et selle kohtualluvuse kokkuleppe puudumisel oleks ta pädev. Viimati nimetatud juhul seaks otsuse tunnustamise taotluse saanud liikmesriigi selline järeldus kahtluse all mitte ainult otsuse teinud liikmesriigi kohtu vahejärelduse kohtualluvuse kokkuleppe kehtivuse kohta, vaid ka otsuse teinud liikmesriigi kohtu otsuse, et tal puudub pädevus kui selline.
- 39 Nagu kohtujurist märkis oma ettepaneku punktis 82, eeldab otsuse teinud liikmesriigi kohtu pädevuse kontrolli välistamine ühtlasi, et piiratakse ka taotluse saanud liikmesriigi kohtu volitusi omaenda pädevuse kontrollimisel, kuna viimane on seotud sellega, mida otsuse teinud liikmesriik on otsustanud. Liidu õiguse ühetaolise kohaldamise nõue eeldab, et sellise piirangu täpne ulatus tuleb määratleda liidu tasandil, ilma et see varieeruks vastavalt siseriiklikele seadusjõudu reguleerivatele sätetele.
- 40 Seadusjõudu ei oma aga mitte ainult asjaomase kohtuotsuse resolutsioon, vaid see laieneb ka kohtuotsuse põhjendustele, mis on resolutsiooni toetamiseks vajalikud ja viimasest seetõttu lahutamatud (vt eelkõige 1. juuni 2006. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-442/03 P ja C-471/03 P: P & O European Ferries (Vizcaya) ja Diputación Foral de Vizcaya vs. komisjon, EKL 2006, lk I-4845, punkt 44, ning 19. aprilli 2012. aasta otsus kohtuasjas C-221/10 P: Artegoda vs. komisjon, punkt 87). Võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktis 35 esile toodud asjaolu, et liikmesriikide kohtute kohaldatavad kohtualluvuse ühised eeskirjad tulenevad liidu õigusest ja täpsemalt määrusest nr 44/2001, ning käesoleva kohtuotsuse punktis 39 meenutatud ühetaolisuse nõuet, on otsuse seadusjõu mõiste liidu õiguses asjakohane selleks, et teha kindlaks, millist mõju avaldab otsus, millega liikmesriigi kohus tunnistas kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus.
- 41 Nii on otsus, millega liikmesriigi kohus tunnistas kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus sel põhjusel, et see kokkulepe on kehtiv, teiste liikmesriikide kohtute jaoks siduv nii osas, mis puudutab selle kohtu pädevuse puudumise otsust, mis sisaldub selle otsuse resolutsioonis, kui ka osas, mis puudutab selle kokkuleppe kehtivuse kohta tehtud järeldust selle otsuse põhjendustes, mis on selle resolutsiooni toetamiseks vajalikud.
- 42 Muu hulgas ei sea seda lahendust kahtluse alla Saksamaa Liitvabariigi esitatud argumendid eelkõige 28. aprilli 2009. aasta otsuse kohtuasjas C-420/07: Apostolides (EKL 2009, lk I-3571) punkti 66 alusel, mille kohaselt ei ole mingisugust alust anda kohtuotsusele selle täitmisele pööramisel niisugust õigusjõudu, mida tal ei ole asjaomaste liikmesriikide õiguses. Määruse nr 44/2001 alusel oma pädevusest loobuvate liikmesriikide kohtute selliste otsuste tunnustamise suhtes, mida tehakse, nagu märgiti käesoleva kohtuotsuse punktis 35, liidu õiguses ette nähtud kohtualluvuse ühiseid eeskirju kohaldades, tuleb rakendada neile omast korda, mida on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse punktides 39–41.
- 43 Eeltoodust tuleneb, et kolmandale küsimusele tuleb vastata, et määruse nr 44/2001 artikleid 32 ja 33 tuleb tõlgendada nii, et kohtu jaoks – kellelt taotletakse sellise otsuse tunnustamist, millega teise liikmesriigi kohus on kohtualluvuse kokkuleppe alusel tunnistanud oma pädevuse puudumist – on siduv selle kokkuleppe kehtivuse kohta tehtud järeldus, mis sisaldub sellise lõpliku otsuse põhjendustes, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks.

Kohtukulud

- 44 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

1. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artiklit 32 tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab samuti otsust, millega liikmesriigi kohus tunnistab kohtualluvuse kokkuleppe alusel, et tal puudub pädevus, sõltumata sellise otsuse liigitamisest teise liikmesriigi õiguses.
2. Nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades artikleid 32 ja 33 tuleb tõlgendada nii, et kohtu jaoks – kellelt taotletakse sellise otsuse tunnustamist, millega teise liikmesriigi kohus on kohtualluvuse kokkuleppe alusel tunnistanud oma pädevuse puudumist – on siduv selle kokkuleppe kehtivuse kohta tehtud järeldus, mis sisaldub sellise lõpliku otsuse põhjendustes, millega hagi tunnistatakse vastuvõetamatuks.

Allkirjad